

Лазар КРСТЕВСКИ

ЗАЈАКНАТИ СОЗНАНИЈАТА ЗА МАКЕДОНСКИТЕ КОРЕНИ НА МИХАЈЛО ПУПИН

Повод за мојот текст е најновиот научен труд на проф. д-р. Павле Митрески, насловен: „Михајло И. Пупин за Македонија“.

На 20 мај 2010 год. авторот им го претстави својот научен труд на учениците и на наставниците на Средното електротехничко училиште „Михајло Пупин“ во Скопје. Неговото излагање беше проследено со големо внимание, при што беа поставени и неколку прашања во врска со животот и делото на патронот на нивното училиште. Гестот на авторот за подарените книги на најдобриот ученик на генерацијата и на најдобрите ученици од петте профили во училиштето, беше топло поздравен од сите присутни.

Пред слушателите, по желба на авторот, говореше и авторот на овој текст, кој презентираше некои сознанија за животот и делото на М. Пупин, изнесени на Научниот собир во Нови Сад 1979 год., а на кој учествувал како член на тогашниот Југословенски одбор за одбележување на 125-годишнината од раѓањето на М. Пупин.

Проф. д-р Павле Митрески, инаку еден од ретките научници на Балканот што го истражувале потеклото на М. Пупин, посебно внимание им посветил на неколку тематски целини, меѓу кои: животниот пат на Михајло Пупин; македонските корени на Пупиновите предци; Пупин за балканските војни и интересот за Македонија; ангажираноста на Пупин за време на Првата светска војна за создавање на југословенската држава; Пупин за автономија на Македонија на Мировната конференција во Париз во 1919 год; Пупиновото ангажирање во давањето материјална помош на Македонија; нови сознанија за потеклото на предците на Пупин и др.

Овој неуморен истражувач ги следи и ги анализира споменатите настани во контекст на тогашните политички, воени, економски и други состојби, кои имале силно влијание за

миграционите движења на Македонците, односно за масовните или делумни преселби на населението од Македонија на балканските простори, во Европа и низ целиот свет, меѓу кои ќе се најдат и родителите на М. Пупин.

Притоа, Проф. д-р П. Митрески, како што самиот вели, со сигурност тврди дека Пупиновите предци потекнуваат од селото Нича во областа на Москополе, денешна Албанија. Родот на М. Пупин, од влашко потекло, во потрага по подобар и посигурен живот и од други причини, се преселил во Вевчани, а некои членови на семејството во Горна и Долна Белица и во други дримколски села. Од Вевчани, Константин и Олимпијада, таткото и мајката на Михајло, заминале во банатското село Идвор, близу Панчево, кое тогаш потпаѓало под Австриска Империја. Таму, во 1854 год. се родил Михајло Пупин, кој на 20-годишна возраст емигрирал во Америка. Дека станува збор за ист род Пупинови, авторот го поткрепува тоа со фактот што родот Пупин во сите места каде што живеел (од Нича, Вевчани, Идвор и до Америка), како своја слава ја имаат Св. Богородица, додека жителите на Вевчани славата Св. Преображение.

На Мировната конференција (1919 год.) во Париз, Пупин ја афирмирал посебноста на Македонија и на македонскиот народ и се залагал за автономија на Македонија. Како што е познато, до тоа не дошло поради противењето на тогашната српска влада, која преку југословенската делегација упорно ја бранела својата теза за српско потекло на македонскиот народ. Залагањето на Пупин македонскиот народ да биде меѓународно признат и да добие автономна македонска држава, му донело голем број непријатели. Но, и покрај тоа, Пупин продолжил да им помага на родната земја и на народот на своите предци. За таа цел, тој основал специјален фонд за образование на сиромашните ученици и студенти, како и за сиромашни граѓани во стара Србија и Македонија, што го посветил на својата мајка. Притоа, Пупин потенцирал помошта да им се дава и на христијаните и на муслиманите. Исто така, заслужува да се одбележи и неговата донација за камбаната на црквата „Света Богородица Перивлепта“ во Охрид (тешка 2.300 кг, најголема на Балканот), изработена во Љубљана во 1923 год.

Според тоа, иако М. Пупин секогаш се изјаснувал како Србин, тој бил свесен за македонските корени на своите предци. Оттаму и неговата носталгија и љубов кон Македонија и Охрид.

Овој научен труд претставува значаен истражувачки потфат и придонес за расветлувањето на потеклото на Пупиновите предци и за неговото општествено ангажирање за Македонија во првите две децении на 20 век и потоа, и затоа сметам дека заслужува да биде печатен на англиски јазик, со цел да биде достапен на нашата дијаспора, особено во САД.

Во научниот труд резимеата се напишани на македонски, српски, англиски и на влашки јазик. Трудот, кој содржи 270 страници, збогатен е со голем број прилози, документи и фотодокументација. Меѓу многубројните фотографии се: црквата и камбанаријата од селото Нича, Москополе; куќата на родот Пупин во Вевчани; родната куќа на М. Пупин во Идвор, Панчево; панорама на Горна Белица, Струшко; Камбаната на црквата „Св. Климент“ во Охрид; портрет на мајка му Олимпијада (1880); Пупин во својата лабораторија; Пупин со своето семејство; Пупиновиот имот во Норфолк, во близина на Њујорк; Пупин во друштво со нобеловецот Алберт Ајнштајн во 1933 год. во Њујорк и др.